

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ХРИК ВАСИЛЬ МИХАЙЛОВИЧ

**ПЕДАГОГІЧНА СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА
ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Монографія

ТОВ «Білоцерківдруку», 2025

УДК 37.015.3:630-057.85(02)
Х93

Автор: Хрик Василь Михайлович

Рецензенти:

Совгіра С. В., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри хімії, екології та методики їх навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Шандрук С. І., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри лінгводидактики та іноземних мов Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка;

Пащенко Д. І., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів».

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Білоцерківського національного аграрного університету
(протокол № 1 від 15.02.2024 р.)*

Хрик В.М.

Х93 Педагогічна система підготовки майбутніх фахівців лісового господарства до професійної діяльності. Біла Церква : ТОВ «Білоцерківдрук», 2025. 216 с.

У монографії подано та обґрунтовано педагогічну систему підготовки майбутніх фахівців лісового господарства до професійної діяльності, яка містить такі складники: інтегративний підхід до проєктування змісту дисциплін у процесі підготовки майбутніх фахівців лісового господарства; узгоджене використання активних методів та організаційних форм підготовки майбутніх фахівців лісового господарства в аудиторній і позааудиторній діяльності; побудова та реалізація інноваційних технологій підготовки майбутніх фахівців лісового господарства. Здійснено побудову та реалізацію інноваційних технологій підготовки майбутніх фахівців лісового господарства. До таких технологій віднесено: інтегративно-модульну, проблемні, проєктні, інформаційно-комунікативні технології тощо.

Рекомендовано для здобувачів вищої освіти та викладачам аграрних закладів вищої освіти.

УДК 37.015.3:630-057.85(02)

ISBN 978-966-304-428-5

© Хрик В.М., 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. Науково обґрунтована педагогічна концепція та організаційно-педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх фахівців лісового господарства.....	8
РОЗДІЛ 2. Модель педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців лісового господарства до професійної діяльності.....	17
РОЗДІЛ 3. Розвиток професійно-ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців лісового господарства	38
РОЗДІЛ 4. Удосконалення змісту фахових дисциплін у контексті вимог лісового господарства	44
РОЗДІЛ 5. Забезпечення індивідуальної траєкторії формування професійних знань, умінь і навичок майбутніх фахівців лісового господарства засобами інтеграційно-модульної технології	60
РОЗДІЛ 6. Посилення практичної підготовки на основі поєднання аудиторної та позааудиторної діяльності майбутніх фахівців лісового господарства.....	83
ВИСНОВКИ	106
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	110
ДОДАТКИ	118
ДОДАТОК А. Анкети для аналізу стану підготовки майбутніх фахівців лісового господарства до професійної діяльності.....	118
ДОДАТОК Б. Методики для визначення рівнів готовності майбутніх фахівців лісового господарства до професійної діяльності.....	138
ДОДАТОК В. Методики визначення готовності майбутніх фахівців лісового господарства до професійної діяльності.....	167
ДОДАТОК Д. Методичне забезпечення підготовки майбутніх фахівців лісового господарства до професійної діяльності.....	179
ДОДАТОК Е. Структура змісту портфолію майбутніх фахівців лісового господарства.....	210
ДОДАТОК Ж. Аркуш оцінювання навчально-професійних досягнень майбутніх фахівців лісового господарства.....	211
ДОДАТОК З. Структура та зміст підготовки майбутніх фахівців лісового господарства.....	212
ДОДАТОК К. Індивідуальна програма розвитку професійної компетентності.....	214

ВСТУП

У сучасних умовах реформування аграрної галузі, подолання кризового стану та стабілізації агропромислового комплексу пріоритетним напрямом перетворень є професійна підготовка фахівців сільського господарства. Сучасне суспільство сьогодні вимагає від фахівців аграрної сфери глибоких теоретичних і практичних знань у галузі аграрного виробництва. Від їхньої професійної компетентності, особистісної та соціальної зрілості залежить успіх процесу становлення та розвитку цивілізованого, високорозвинутого сільськогосподарського виробництва.

Рівень вимог до фахівців лісового господарства зростає разом із рівнем розвитку галузі, а також відповідно до завдань та умов модернізації вищої освіти, її інтеграції в єдиний європейський освітній простір, що серйозно змінює стратегію підготовки фахівців. Особливо це актуально в сільськогосподарській галузі, що гостро переживає кризові явища.

Проблема стратегічного та практичного вибудовування парадигми забезпечення професійної підготовки майбутніх фахівців лісового господарства потребує уваги теоретиків і практиків педагогічної галузі.

Як зазначає С. Заскалєта, ефективна сучасна модель професійної підготовки фахівців аграрної галузі повинна ґрунтуватися як на традиціях вітчизняної моделі, так і на використанні досвіду країн ЄС [72, с. 373].

Забезпечення аграрної галузі фахівцями, здатними працювати як на вітчизняному, так і зарубіжному ринках, обирати рішення в складних ситуаціях, в умовах невизначеності, проявляти професійну компетентність і мобільність, зумовлює пошук ефективних шляхів їх підготовки у ЗВО [53, с. 145].

Підвищення якості освіти в аграрній галузі, її комплексний і універсальний характер, оновлення змісту підготовки майбутніх фахівців на засадах творчості сприяють формуванню особистості з високим рівнем культури, спрямованої на саморозвиток, самоосвіту, творчу активність, безперервне професійне самовдосконалення, здатність до гнучкості і творчого мислення, позиціонування себе як творчої особистості [82, с. 190].

Трансформаційні процеси в сучасній системі вищої освіти вимагають запровадження комплексних інновацій, які забезпечують реформування процесу підготовки фахівців, зокрема для аграрної галузі, про що йдеться в Концепції реформування і розвитку аграрної сфери та науки (2011), Постанові «Про підготовку фахівців для роботи в сільській місцевості» (2016), Розпорядженнях Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової програми сталого розвитку сільських територій на період до 2020 року» (2010), «Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року» (2015), «Про схвалення Концепції розвитку сільських територій» (2015), «Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції розвитку сільських територій» (2017), Проекті Закону України «Про розвиток сільського господарства та сільських територій в 2017–2022 рр. (інтегральне село)» (2016), Законах України «Про оцінку впливу на довкілля» (2017), «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» (2019).

Використання лісових ресурсів у лісовому господарстві є одним із способів забезпечення збалансованого розвитку агроландшафтів та підвищення урожайності сільськогосподарських культур. З метою підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва, охорони земель як основного національного багатства України та вирішення екологічних проблем функціонування сучасних агроландшафтів розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2013 р. схвалено Концепцію розвитку агролісомеліорації в Україні, яку передбачається реалізувати протягом 2014–2025 років.

Аналіз законодавчих актів підтвердив, що одним із пріоритетних завдань реформування аграрної галузі є підготовка відповідних фахівців, що впливає з потреби адаптації її моделі до сучасної концепції сталого розвитку. Це обумовлено необхідністю забезпечення кадрами, які могли б ефективно вирішувати сучасні виклики аграрного сектору, включаючи: створення сприятливих умов для залучення інвестицій в агропромисловий комплекс, сільське та лісове господарство; проведення спільних заходів щодо розробки, виробництва і постачання обладнання, технологічних ліній і техніки, координації і проведення спільних наукових досліджень та забезпечення науково-технічного супроводу спільних проектів; формулювання рекомендацій з удосконалення та гармонізації нормативно-правової

бази в аграрній галузі; підтримка раціонального використання ресурсів аграрного та лісогосподарського секторів з урахуванням виробничо-технологічних зв'язків між підприємствами та організаціями; розвиток інформаційних систем в аграрному секторі економіки; розробка взаємоузгоджених підходів до вирішення проблем охорони навколишнього середовища тощо. Ці аспекти обговорюються у наукових дослідженнях (С. Заскалета, Н. Марценюк, Д. Мельничук, С. Реус, М. Ткач та ін.).

Видатний внесок у дослідження зв'язку аграрного виробництва із використанням природних ресурсів, зокрема лісових, а також у вирішенні проблем раціонального використання та відтворення лісових ресурсів, формування організаційно-економічних механізмів розвитку лісоресурсної сфери, здійснили науковці І. Волинець, О. Дребот, І. Кичко, Б. Кіндюк, В. Ткач, О. Фурдичко, О. Чопик, І. Ярова та ін.

Різноманітні підходи до вирішення актуальних проблем лісівничої освіти в Україні були ретельно проаналізовані вітчизняними дослідниками (І. Вдовенко, С. Виговська, О. Гриджук, С. Заскалета, О. Зернюк, З. Подоляк, Н. Стрижак, О. Якименко та ін.).

Велика кількість теоретичних та практичних аспектів, що стосуються проблем теорії та практики вищої лісівничої освіти, детально розглянуті у наукових дослідженнях зарубіжних авторів (A. Aldrian, H. Bugmann, H. Byerly, J. Erbaugh, A. Kimberley).

Аналіз наукової літератури свідчить про недостатню увагу, приділену проблемам підготовки майбутніх фахівців лісового господарства. Теоретичний аналіз літературних джерел та досвід, накопичений у закладах вищої освіти, підтверджують необхідність вдосконалення сучасної системи підготовки майбутніх фахівців у цій галузі.

Виявлені недоліки є джерелом педагогічних проблем, які передбачають необхідність розкриття тенденцій, підходів, принципів, змісту, форм, методів, технологій та пріоритетних умов підготовки майбутніх фахівців лісового господарства.

Отже, актуальність цієї проблеми, породжена вищезазначеними суперечностями та нагальною потребою забезпечення ефективності процесу підготовки майбутніх фахівців у галузі лісового господарства, разом з недостатньою її розробленістю, визначили вибір даної теми для дослідження.

В даній монографії обґрунтовано педагогічні системи підготовки майбутніх фахівців лісового господарства, яка містить такі складники: інтегративний підхід до проєктування змісту дисциплін у процесі підготовки майбутніх фахівців лісового господарства; узгоджене використання активних методів та організаційних форм підготовки майбутніх фахівців лісового господарства в аудиторній і позааудиторній діяльності; побудова та реалізація інноваційних технологій підготовки майбутніх фахівців лісового господарства.

У процесі застосування інтегративного підходу до проєктування змісту дисциплін у процесі підготовки майбутніх фахівців лісового господарства застосовано такі інновації: доповнення лісівничим матеріалом на основі інтеграційного підходу дисциплін «Основи фахової підготовки» та «Інформаційні технології в лісовому господарстві»; упровадження інтегративних спецсемінарів «Інтеграція лісівничої та екологічної освіти», «Інформатизація лісового підприємництва», «Основи професійного становлення майбутніх фахівців лісового господарства».

Здійснено побудову та реалізацію інноваційних технологій підготовки майбутніх фахівців лісового господарства. До таких технологій віднесено: інтегративно-модульну, проблемні, проєктні, інформаційно-комунікативні технології тощо.

**Педагогічна система підготовки майбутніх фахівців
лісового господарства до професійної діяльності**

Монографія

Хрик Василь Михайлович

УДК 37.015.3:630-057.85(02)

X93

Педагогічна система підготовки майбутніх фахівців лісового господарства до професійної діяльності; МОН України, Білоцерківський національний аграрний університет. Біла Церква, 2025. 216 с.

ISBN 978-966-304-428-5

Видавець «ФОП Середняк Т.К.», 49000, Дніпро, 18, а/с 1212
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК No 4379
від 02.08.2012.

Ідентифікатор видавця в системі ISBN 8111
49000, Дніпро, 18, а/с 1212
тел. (096)-308-00-38, (056)-798-04-00
E-mail: 7980400@gmail.com

Видруковано ФОП Марченко,
09100, Київська обл., м. Біла Церква, пров. І. Франка, 13
тел. (067) 968 20 71
E-mail: dimaxu@i.ua

Підписано до друку 07.02.2025. Папір офсетний.
Формат 60x84/16. Умов. друк. арк. 12,6.
Гарнітура Times New Roman. Друк Riso.
Наклад 100, Зам. No 0642-22
м. Біла Церква, 2025 р.